

Bestyrelse (Møde i Nationalparkbestyrelsen den 15. september 2022)

15-09-2022 14:00 - 18:00

Danhostel Ribe, Sct. Peders Gade 16, 6760 Ribe

Information:

Mødet finder sted fra kl. 14.00 til ca. 17.30. Der vil under mødet blive serveret kaffe/the, frugt og sødt og vi slutter med en let anretning kl. 17.30.

Deltagere:

Formand	Janne Liburd	
Varde Kommune (næstformand)	Preben Friis-Hauge	
Esbjerg Kommune	May-Britt Andrea Andersen Kallan	Afbud
Fanø Kommune	Marius Nielsen	
Danmarks Naturfredningsforening	Inger Jensen	
Friluftsrådet	Birgitte Looft Schmidt	
Tønder Kommune	Bo Jessen	Afbud
Dansk Ornitologisk Forening	Marco Brodde	
Digelagene	Kresten Hansen	
Danmarks Jægerforbund	Jan Holm	
Danmarks Sportsfiskerforbund	Simon Simonsen	
Landbrug & Fødevarer	Esther Hoftijzer	
Naturstyrelsen	Ulrik Lorenzen	Afbud
Nationalparkrådet	Karen Boel Madsen	
Nationalparkrådet	Ole Mouritzen	Afbud
Nationalparksekretariatet	Peter Saabye Simonsen	
Nationalparksekretariatet	Marianne Thorlund Tølbøll	
Nationalparksekretariatet	Alette Houman Dyhrfeld (Referent)	

Indhold

Punkt 1: Velkomst og godkendelse af dagsorden - Beslutningspunkt (5 min.).....	1
Punkt 2: Overblik og status: NPV projekter i forhold til NPV-plan som afsæt for budgetdrøftelse – de store linjer - Beslutningspunkt (20 min.).....	1
Punkt 3: Økonomi – budgetopfølgning 2022 – beslutningspunkt (20 min.).....	4
Punkt 4: Økonomi – budget 2023-2026 – beslutningspunkt (60 min.).....	5
Punkt 5: Testområder for vindmøller – beslutningspunkt (20 min.).....	9
Punkt 6: Udpegning af ny bestyrelse – orienteringspunkt (20 min.).....	10
Punkt 7: Nyt fra sekretariatet – orienteringspunkt (15 min.).....	11
Punkt 8: Eventuelt og meddelelser (5 min.).....	12

Punkt 1: Velkomst og godkendelse af dagsorden - Beslutningspunkt (5 min.)

Sagsfremstilling:

Janne Liburd byder velkommen og dagsordenen godkendes.

Indstilling:

Nationalpark Vadehavets sekretariatet indstiller at:

- *bestyrelsen godkender dagsordenen.*

Referat:

Janne Liburd bød velkommen og orienterede om afbud og spurgte herefter om bestyrelsen kunne godkende dagsordenen.

Bestyrelsen bekræftede, at de kunne godkende dagsordenen.

Beslutning:

- bestyrelsen godkendte dagsordenen.

Punkt 2: Overblik og status: NPV projekter i forhold til NPV-plan som afsæt for budgetdrøftelse – de store linjer - Beslutningspunkt (20 min.)

Sagsfremstilling:

Janne Liburd og Peter Saabye Simonsen giver et overblik over nationalparkplanens aktiviteter og projekter. Derefter præsenteres de afsluttede og igangværende projekter og aktiviteter i planperioden frem til i dag. Derved kan vi gøre status på hvor vi er, hvad vi mangler at få gjort i forhold til Nationalparkplanen. Med det afsæt kan de efterfølgende dagsordenspunkter, med fokus på budgetlægningen for de kommende år, give et godt overblik til at prioritere fremtidige aktiviteter og projekter.

Indstilling:

Nationalpark Vadehavets sekretariatet indstiller at:

- *bestyrelsen drøfter status-overblikket og herunder også forholder sig til hvilke aktiviteter der mangler at blive gennemført i denne planperiode og om disse aktiviteter fortsat skal gennemføres, som et afsæt for den efterfølgende budgetlægning.*

Bilag:

2.1 Oversigt over NPV projekter og aktiviteter 2022

Referat:

Janne Liburd orienterede om, at Nationalpark Vadehavet har mange projekter og med en reduktion af bevillingen i udsigt, vil det betyde, at budgettet skal være meget skarpt. Derfor blev økonomimødet indledt med en oversigt over projekter og aktiviteter, så alle har et billede af det der foregår.

Peter Saabye Simonsen gennemgik oversigten, som var inddelt efter de seks indsatsområder, derefter fremgik de aktiviteter som fremgår af nationalparkplanen, dernæst de konkrete aktiviteter. Der indgår også en kategori af projekter, som ikke fremgår af nationalparkplanen. Ved gennemgangen blev følgende fremhævet:

Indsatsområde 1, Natur og landskab:

Oversigt over værdifuld og sårbar natur er ikke færdig, da man mangler et dynamisk overblik i lighed med biodiversitet.dk. Marco Brodde henviste til Fanø Kommunes proces og samarbejde med Esbjerg Kommune i denne forbindelse, hvor der var lavet en oversigt over områder med mest biodiversitet kombineret med mest truede områder. Naturudvalget arbejder videre med oversigten og på at finde databaser hvorfra data kan hentes.

Græsning er i gang. Primært i Varde Kommune. Der arbejdes på at rulle ud i de andre kommuner. Græsningsforening er etableret mv.

Klæggrave er godt i gang.

Genslyngning af åer er ikke realiseret, men der er som nævnt i nationalpark-planen indsatser i gang for bl.a. Kongeåen sammen med kommuner og andre partnere.

På Mandø er naturdelen rigtig godt på vej og gårde er købt, jordfordeling gennemført samt hydrologi er på plads. Velkomststed Mandø afventer, da der er kommet afslag fra fonde. Henrik Mikaelson er i gang med at etablere infosteder flere steder på øen.

Naturplanen for Rømø er lukket uden at være færdig.

I forhold til swimway, flyway og invasive arter deltager Nationalpark Vadehavet i arbejdsgrupper for disse trilaterale indsatser.

Flere fokuserede indsatser kører godt, herunder prædationsprojektet, sortterneprojektet, hegninger af jordrugende kystfugle mv. Marco Brodde fortalte, at der er stor succes med hegningerne og at de frivillige kræfter er altafgørende. Jan Holm gentog roser til det gode arbejde med prædationsprojektet.

Der er afrapporteret på invasive arter og marint affald.

I forhold til arbejdet med marint affald nævnte Preben Friis-Hauge, at alle fire kommuner er med i KIMO og de har gang i initiativer på marint affald, dernæst at man med fordel kan tage fat i rapporten fra Oldenburger Universitet, der viser, hvor det marine affald kommer fra, men også at det ender i den danske del af Vadehavet pga. havstrømme. Spørgsmålet er om PHAS og PHOS også gør?

Inger Jensen havde in absentia fremhævet ålegræs, et projekt som hun ønskede fremmet.

Der er gennemført flere naturprojekter end planlagt.

Indsatsområde 2, kultur og kulturhistorie:

Peter Saabye Simonsen gennemgik de kulturelle indsatser. De er overvejende gennemført i DK, ikke trilateralt. Der har i nogle år været tendens til at tyskerne i trilateral sammenhæng har fokuseret alene på natur og ikke linket mellem natur og kultur. Der synes dog at være nye signaler.

Indsatsområde 3, Friluftsliv:

Oversigten over dette indsatsområde startede med projekt codes of conduct (coc), som er udarbejdet og rapporteret, men som lige skal have et genbesøg ift. opstramning på sprog, tekstmæssigt omfang og grafisk fremstilling. Coc er sendt til andre national- og naturparker m.fl.

Velkommen til Nationalpark Vadehavet (VNPV) kører nu og der er mange leverancer, faktisk er der lige så mange delprojekter i VNPV, som i 4 af de andre indsatsområder tilsammen. Budgettet er stort og tidsplaner skrider desværre ofte pga. forsinkelser i tilsagn fra Kystdirektoratet.

Den maritime indsats er overvejende håndteret via bidrag til Vagerlagets vagersætning foruden sekretariatsbistand for Vagerlaget, sådan at sejlerne i området kan komme på vandet på en sikker måde.

Der er som nævnt i nationalparkplanen sonderet for muligheder for at igangsætte aktiviteter på sundheds- og naturområdet. Her fremhævede Peter Saabye Simonsen en netop afholdt workshop om sundhed og natur. Preben Friis-Hauge fortalte, at workshoppen allerede nu har haft en positiv effekt i Varde Kommune, blandt andet har NaturKulturVarde inviteret jobcentret, kommunen og andre ind til samarbejde.

Nationalpark Vadehavet har på friluftsdelen gennemført mere end planlagt, blandt andet fugleskjul.

Indsatsområde 4, Undervisning, forskning, natur- og kulturformidling:

Her er der leveret i forhold til planen, men også flere leverancer end planen nævner. De enkelte aktiviteter blev ikke gennemgået.

Desværre er Nationalpark Thy sprunget fra i forhold til det fælles projekt: "Turen går til Danmarks Nationalparker".

Indsatsområde 5, Lokalsamfund, erhverv og turisme:

Aktiviteterne på dette indsatsområde er overvejende gennemført som en del af Partnerprogrammet. Der er afholdt Partnerdag, verdensarvskurser mv, som beskrevet i planen.

Uddannelses- og forskningspartnerdelen er ikke aktiveret pga. manglende ressourcer.

Vi har fået en Black Tern øl, lejrskoleprojektet kører fint og meget er realiseret, på trods af corona. Der er udført mere end beskrevet i planen.

Indsatsområde 6, Trilateralt Vadehavssamarbejde og Verdensarv:

Alle danske nationalparker arbejder med ovenstående fem indsatsområder, mens vi i Nationalpark Vadehavet også har indsatser for det trilaterale Vadehavssamarbejde og verdensarven.

Vi har ikke opnået at få Verdensarven med i vores bekendtgørelse. Men vi har ydet en fin indsats og fået mange gode resultater trilateralt, i Strategiforum for Vadehavet som Verdensarv osv.

Hvis vi ikke får VaBene-projektet hjem og kommunerne ikke bidrager til indsatsen, kan vi dog ikke levere i samme omfang fremover.

Kommunikation:

Der er lavet en ny kommunikationsplan, som er ved at blive justeret og sat op.

Undersøgelser viser, at Nationalpark Vadehavet er kendt og Verdensarven også. Det ses blandt andet af en markedsanalyse, som viser at 92 % af de turister der har været i Nationalpark Vadehavet ved, at området er verdensarv. Det overordnede kendskab er godt, nu skal vi i næste fase fortælle hvad vi laver, så folk forstår hvem vi er hvad vi gør.

Bestyrelsen kvitterede for den lange liste af aktiviteter og noterede sig at aktivitetsniveauet er meget højt.

Beslutning:

- bestyrelsen drøftede status-overblikket og forholdt sig til de aktiviteter der mangler at blive gennemført i denne planperiode og om disse aktiviteter fortsat skal gennemføres, som et afsæt for den efterfølgende budgetlægning.

Punkt 3: Økonomi – budgetopfølgning 2022 – beslutningspunkt (20 min.)

Sagsfremstilling:

Indledningsvist fremlægges en budgetopfølgning (et regnskab år til dato) for 2022, for at give bestyrelsen et mere uddybende billede af hvordan året er gået indtil videre, mere uddybende end bestyrelsen almindeligvis har haft tid til på de foregående bestyrelsesmøder. Dernæst ses på hvordan resten af regnskabsåret forventes at forløbe.

Bestyrelsen opfordres til at stille spørgsmål og diskutere regnskabet for 2022.

Bilag:

3.1 Regnskab år til dato 2022

3.2 Budgetopfølgning 2022-2025

Indstilling:

Sekretariatet indstiller at:

- *bestyrelsen godkender budgetopfølgningen for 2022.*

Referat:

Marianne Thorlund Tølbøll orienterede om regnskabet år til dato. Nationalpark Vadehavet er lykkedes med at rykke forbruget lidt tidligere frem på året end tidligere år, men har også præsteret et pænt stort forbrug, dels på baggrund af "Velkommen til Nationalpark Vadehavet", dels som et udtryk for, at der er fremdrift i tingene. Budgettet ser ud til at holde. Der er tradition for, at have et stort afløb sidst på året, det er vi ikke alene om.

Peter Saabye Simonsen orienterede om, at der var forbrugt mere end afsat på trilateralt vadehavssamarbejde og verdensarv, da udgifterne til VaBene er placeret her. Får vi projektet hjem, kan vi søge lønkomensation for de timer vi har brugt på at forberede projektet.

Marco Brodde fortalte, at revyen har været et flot initiativ og dygtigt lavet af de unge mennesker på kort tid. Desværre har revyen ikke givet et så stort billetsalg, men alt i alt en god indsats med flere bidrag fra private partnere og kommunerne. Birgitte Looff Schmidt gjorde opmærksom på, at det er første gang man afholder en revy, så bliver det

gentaget, vil det nok blive en endnu større succes. Jan Holm opfordrede til, at man laver en version 2.0.

Peter Saabye Simonsen nævnte, at flere af kulturaktiviteterne ikke helt har nået den eksterne medfinansiering som forventet. Der er ansøgt om midler mange steder, men konkurrencen på kulturmidler er meget høj og succesraten tilsvarende lav. Den læring skal vi tage med os i fremtidige aktiviteter, altså sikre medfinansieringen og planlægge i god tid.

Beslutning:

- bestyrelsen godkendte budgetopfølgningen for 2022.

Punkt 4: Økonomi – budget 2023-2026 – beslutningspunkt (60 min.)

Sagsfremstilling:

Sekretariatet fremlægger forslag til budget 2023-2026, som bestyrelsen skal beslutte. Fremlæggelsen vil foregå kronologisk med forslag til budget 2023, som vil blive gennemgået i forhold til vores seks indsatsområder med tilhørende konkrete aktiviteter. Derefter fremlægger sekretariatet budgetforslag for 2023-2026, som også vil blive gennemgået kronologisk og med afsæt i vores seks indsatsområder med konkrete aktiviteter. Budgettet og budgetberegningerne for 2023 er mere detaljerede end for de efterfølgende år.

Bestyrelsen opfordres til at stille spørgsmål og diskutere budgettet og gerne med øje for, om der er aktiviteter der skal/kan nedlægges eller der er aktiviteter der kræver flere penge eller der projekter vi skal have gennemført for at opfylde nationalparkplanens intentioner, herunder også ønsket om flere naturprojekter og øget medfinansiering på de enkelte projekter.

Bilag:

4.1 Budgetforslag 2023-2026

Indstilling:

Sekretariatet indstiller at:

- *bestyrelsen beslutter budget 2023-2026.*

Referat:

Budgetforslaget havde et estimat for resultatet for 2022 med. Vi når lige knap det ved årets indgang budgetterede beløb og flytningen af sekretariat har taget lidt tid og har kostet lidt.

For de kommende år budgetterer vi med 8,2 mio. kr. som er det udspil vi har fået hidtil. Regeringens Finanslovsforslag hedder 8.6 mio. kr. fratrukket 100.000 kr. som besparelse på konsulenter (Regeringens politik), hvilket måske vil give 8.5 mio. kr. i bevilling i 2023 og de efterfølgende år. Det ved vi når Finansloven er godkendt.

Ser vi ind i indtægterne for fremtiden, har vi for få eksterne midler. Så vi skal ud og søge midler, hvilket vil kræve timer. Derfor anbefales det at vi prioriterer de projekter som har

særligt gode forudsætninger for ekstern støtte samtidig med at de giver god værdi for nationalparken bredt set.

Simon Simonsen spurgte om timeforbruget i 2024 bliver kritisk, da der skal udarbejdes en ny plan oveni de aktiviteter der skal gennemføres. Det blev bekræftet, at der skal arbejdes med den nye plan og at 2023 også omfatter evaluering, hvilket også er tidskrævende. Det er dog sådan, at Men det er nødvendigt at hente midler samtidig med, da vi ellers står stort set uden medfinansiering fra og med 2024 og det holder ikke. ønskes det nuværende aktivitetsniveau bevaret, forudsætter det ny ekstern medfinansiering.

Der er sat gang i en rekrutteringsproces, som erstatning for Bettina Munch. Bettina Munchs opgaver er for nuværende fordelt på leder og medarbejdere. Jan Holm spurgte om der er midler til en ny medarbejder, hvis ikke VaBene godkendes. Det bekræftede Peter Saabye Simonsen at der er, men budgetterne til konkrete aktiviteter vil være stramme, hvis ikke vi får eksterne midler tilført. Marianne Thorlund Tølbøll tilføjede, at i og med at der kommer en ekstra kollega, vil der blive taget opgaver væk fra leder og medarbejdere og der frigøres timer til konkrete projektaktiviteter og fundraising.

1. Natur og Landskab:

Simon Simonsen fortalte, at naturudvalget ønsker at opprioritere oversigt over værdifuld og sårbar natur.

Jan Holm foreslog at samle nogle puljer og kalde de samlede projekter noget andet. Færre projekter er nødvendigt.

Preben Friis-Hauge forklarede, at Wadden Sea Board har sørget for at Wadden Sea Forum har en konkurrent, og han var ærgerlig over, at der er så stor modstand mod Wadden Sea Forum, særligt da den tyske stat ikke betaler til dette.

Bestyrelsen drøftede Jan Holms forslag til og muligheden for at lægge projekter sammen i den budgetoversigt som fremlægges. Peter Saabye Simonsen spurgte bestyrelsens forslag til sammenlægning af projekter.

Simon Simonsen mente at man kan lægge klæggrave og græsning m.fl. sammen under fugle. Sekretariatet kan godt have underpunkter, men det skal ligge under en overskrift, så det bliver mere overskueligt og så der måske også der kommer mere fleksibilitet i budgettet.

Bestyrelsen var enig i at implementere Simon Simonsens forslag, som vil gøre det nemmere at overskue budgettet.

Jan Holm fremhævede prædationsprojektet som en perle, der har vist hvad drivkraft kan gøre og han var bange for at skære i budgettet til det. Peter Saabye Simonsen sagde, at der ikke er skåret i budgettet til prædation i forhold til tidligere budgetlægninger i år, men hvis vi skal holde projektet i nuværende drift, skal der hentes eksterne midler eller tilføres interne midler. Vi arbejder på sagen og har bl.a. fået prædatorregulerende aktiviteter ind i LIFE Margrete Kog og i LIFE Kongeå som eksempler på at få eksterne midler. Jan Holm frygtede, at projektet falder sammen, hvis man ikke har Jørn Bøgen. Han nævnte desuden, at indsatsen måske skal udvides, fordi måger kan blive et problem på sigt, da de ikke længere kan spise hos minkavlerne.

Bestyrelsen enedes om, at sekretariatet forsøger at samle flere indsatser under fælles projektoverskrifter, som så kan have flere underkontonumre opgavenumre til de konkrete

delaktiviteter underliggende aktiviteter som måske bl.a. af hensyn til bidragsydere skal konteres særskilt. Sådan gør vi f.eks. på Velkommen til Nationalpark Vadehavet.

Inger Jensen havde foreslået følgende forud for mødet:

Forsøgsplantning af ålegræs ved Fanøs østkyst (eventuelt i samarbejde med Esbjerg Kommune og Esbjerg Havn).

Hydrologiprojekt/ny strandeng-projekt nord for Tjæreborgdiget - øst for Roborg hus til Måde Bæk (eventuelt i samarbejde med Esbjerg Kommune og Esbjerg Havn).

Bestyrelsen noterede sig forslagene, men de bliver ikke drøftet yderligere.

2. Kultur og kulturhistorie:

Der var umiddelbart ingen kommentarer til indsatsområdet.

3. Friluftsliv:

Udgifter til vagerlaget er betinget af en indtægt fra kommuner, Naturstyrelsen, Nationalpark Vadehavet og Kystredningstjenesten. Kommunerne er ved at undersøge om de kan påtage sig ansvaret og kontrakten med Søfartsstyrelsen. Preben Friis-Hauge spurgte hvorfor vi fortsat har udgifter til Vadehavets Vagerlag. Peter Saabye Simonsen forklarede, at bestyrelsen har ønsket at understøtte de maritime friluftaktiviteter i området via Vagerlaget. Det blev besluttet, at opgaven omdøbes til Maritimt Friluftsliv.

Preben Friis-Hauge sagde, at han håber, at der er afsat tilstrækkelige midler til skibet, da det er vores formidlingsplatform, skibet har haft besøg af ca. 1700 besøgende hen over sommeren, så mange har glæde af det.

Peter Saabye Simonsen forklarede, at han forudser store udgifter til skibet i de kommende år. Der er mange dele på skibet, der har været lavet for billigt og det betyder, at der kan liggemå påregnes ekstraordinære udgifter på måske anslået 250.000-500.000 kr. Herudover er det dyrt at sejle i øjeblikket pga. energipriserne.

Bestyrelsen havde en drøftelse af skibet, som både medfører en stor driftsomkostning, men også er et aktiv for Nationalpark Vadehavet. Budgetposten fastholdes, men skal måske eventuelt forhøjes.

4. Undervisning, forskning, natur- og kulturformidling:

Janne Liburd kunne fortælle, at Wadden Sea Board opfordrer til, at de midler der er afsat til IWSS (Den Internationale Vadehavsskole) anvendes anderledes og at der bl.a. ansøges om EU-midler til at understøtte og forstærke IWSS-aktiviteter for børn, unge, naturvejledere, undervisning, viden mv.

Det blev oplyst, at Esbjerg Kommune har bevilget midler til Vadehavets Formidler Forum og dermed har alle kommuner afsat midler til VFF. God nyhed..

Preben Friis-Hauge foreslog, at der opkræves betaling for undervisningsmateriale på Mit Vadehav. Peter Saabye Simonsen foreslog, at Mit Vadehav bliver inddraget i projekter, så vi dermed kan få midler til at dække udgifterne.

Samlet set bad bestyrelsen også på dette område om at samle aktiviteter i færre indsatser. Som nævnt ovenfor. Men det blev også nævnt at nogle udgiftsposter i flere år ikke har medført medfinansiering og det er nok ikke holdbart fremadrettet.

5. Lokalsamfund, erhverv og turisme:

Også på dette område vil aktiviteterne med fordel kunne samles, typisk indenfor rammerne af Partnerprogrammet. VaBene projektet tænkes at understøtte flere af partnerprogrammets aktiviteter.

Der blev spurgt ind til aktiviteten Bæredygtig Turisme. Peter Saabye Simonsen forklarede, at der arbejdes på aktiviteter i forlængelse af seminarerne i 2021 og 2020 og SDU's projekt i 2021. Der er et konkret projekt "Data i Naturen", som kører i 2022 og 2023 sammen med de to jyske nationalparker og Dansk Kyst- og Naturturisme. Fokus er på at undersøge turisternes adfærd i naturen. Dernæst arbejdes der sammen med Friluftsrådet og Dansk Kyst- og Naturturisme på et projekt, der skal udvikle indikatorer til at påvise turismens påvirkninger af både natur, klima, økonomi mv. Der mangler værktøjer især på turismens påvirkning af naturen. Janne Liburd gjorde opmærksom på, at man ønsker at komme skridtet videre, efter at have italesat bæredygtig turisme på konferencen i 2020.

6. Trilateralt vadehavssamarbejde og verdensarv:

Janne Liburd indledte med at forklare, at VaBene projektet er vigtigt for at Nationalpark Vadehavet kan indgå i det Trilaterale Vadehavssamarbejde og Verdensarvsaktiviteter. Bliver projektet ikke godkendt, kan indsatserne blive reduceret med op til 80%.

Preben Friis-Hauge mente, at vi skal prioritere det internationale samarbejde, da Nationalpark Vadehavet er den eneste internationale nationalpark i Danmark. Men at det så vil betyde, at der skal findes besparelser andre steder i budgettet.

May-Britt Andrea Andersen Kallan havde in absentia opfordret til, at der tilføres flere midler til det trilaterale samarbejde og at de eksempelvis tages fra græsning.

Janne Liburd påpegede, at der er et godt samarbejde trilateralt, men der kommer ikke flere midler fra den danske stat.

Marius Nielsen spurgte om der er behov for flere midler til det trilaterale vadehavssamarbejde og om ikke bestyrelsens medlemmer, via deres politiske kontakter, skulle gøre politikerne opmærksomme på behovet for økonomi. Det bekræftede Janne Liburd er korrekt, altså behovet for flere midler, og at initiativet med at inspirere nationale politikere bestemt vil være velset.

Simon Simonsen spurgte om udgifter til Verdensarvskonferencen i regi af UNESCO. Janne Liburd og Peter Saabye Simonsen forklarede, at UNESCO har været på besøg, for at se venues og planlægge konferencen. UNESCO kommer med penge, men ikke nok. Miljøstyrelsen kommer med lidt penge, men givetvis ikke nok. Så det er bestemt muligt, at der bliver en mindre udgift f.eks. til at sejle med skibet eller understøtte lokale producenter eller lignende.

Marco Brodde fortalte, at han havde haft besøg af samme delegation og det var positivt. Han spurgte, om bestyrelsen kan lægge pres på den danske stat i forhold til midler til Nationalpark Vadehavet og det trilaterale samarbejde. De grønne organisationer vil lægge pres på den danske stat, da det er kendt, at Danmark skruer ned for organisationerne. Kommunerne har allerede meldt ud, at de ønsker at Danmark bliver mere aktive i forhold til det trilaterale.

Kommunikation:

Janne Liburd opfordrede til, at man ser på andre muligheder for indtægter, eksempelvis at der bliver mulighed for at annoncere i vores magasin. Bestyrelsen var enig heri, da magasinet bliver positivt omtalt både i området, nationalt og internationalt og at det derfor vil være synd ikke at have det, men omvendt er der ikke eneste ekstern krone i

magasinet genererer magasinet ingen indtægter, hvorfor det kan blive en for stor post på sigt. og det er måske ikke holdbart.

Evaluering:

Janne Liburd forklarede, at evalueringen er for de første fire afvedrører den nuværende planperioden. Der er afsat et beløb til evaluering i 2023. Der er også afsat midler til arbejdet med den nye plan i 2024.

Beslutning:

- Indsatsområde 1, bestyrelsen besluttede at samle flere projekter under et, så der kommer fremstår som færre punkterprojekter. Eksempelvis samle alle fugleprojekter osv. Det samme gælder de øvrige indsatsområder 2-6.
- Bestyrelsen var enig i, at det trilaterale samarbejde skal prioriteres, og såfremt det bliver relevant at skære i budgettet, må det være på andre aktiviteter og indsatsområder der skal skæres ned, da bestyrelsen fandt det vigtigt at fortsætte det trilaterale samarbejde og de internationale relationer, når vi er Danmarks eneste internationale nationalpark.

Punkt 5: Testområder for vindmøller – beslutningspunkt (20 min.)

Sagsfremstilling:

Regeringen har fremlagt forslag til fem områder, der skal udpeges til testområder for op til 450 meter høje landbaserede vindmøller. Flere af disse mulige områder ligger i eller ved Vadehavets nationalpark og verdensarv. Sagen har skabt diskussion og vakt modstand hos folketingspolitikere valgt i Vadehavsområdet (bl.a. Eva Kjer Hansen, Ulla Tørnæs, Anders Kronborg), hos lokale politikere og borgere samt forskellige organisationer. Nationalpark Vadehavets sekretariat har modtaget telefonisk henvendelse og formand Janne Liburd skriftlig henvendelse, hvor der rejses bekymring og tillige efterlyses, at Nationalpark Vadehavet kommer på banen med sin holdning til vindmøllerne.

Bestyrelsen bedes drøfte emnet og beslutte om Nationalpark Vadehavet skal formulere og udtrykke sin holdning til placeringen af møllerne i og ved Nationalpark Vadehavet. Holdningen vil eksempelvis kunne kommunikeres i forbindelse med høring, mediers henvendelse mv.

Bilag:

5.1 Pressemeddelelse fra Tønder Kommune vedr. vindmøller

5.2 Borgerhenvendelse

5.3 Baggrund og oplysninger fra indenrigs og boligministeriet

5.4 Aftale om screening af mindre områder for et tredje, nationalt testcenter for vindmøller mv.

Indstilling:

Sekretariatet indstiller at:

- *bestyrelsen beslutter om Nationalpark Vadehavet skal formulere og udtrykke sin holdning til placering af vindmøller.*

Referat:

Janne Liburd forklarede, at det fremlagte materiale om testområder for de store vindmøller ikke er høringsmateriale, men materiale fremlagt i en screeningsrunde der er

startet med de kommuner, som har mulighed for at få et testområde. Materialet tager ikke hensyn til naturbeskyttelse eller andre beskyttelser. Både Tønder Kommune og Esbjerg Kommune arbejder på en tilbagemelding til ministeriet, som skal sendes om nogle dage.

Janne Liburd spurgte bestyrelsen, om Nationalpark Vadehavet skal sende et brev til Styrelsen og den relevante minister, uagtet der ikke er tale om en høringsrunde.

Preben Friis-Hauge var meget imod placeringen af testvindmøllerne og ønskede ikke, at de sættes op, da de ikke hører hjemme i en nationalpark. Der er flere udfordringer i det, herunder forsvarrets indflyvning, og han foreslog en pressemeddelelse med Nationalpark Vadehavet som afsender.

Kresten Hansen orienterede om, at der i september er udpeget endnu et område i Margrethekog. Han var også imod møllerne og nævnte, at det også er Tønder Kommunes holdning.

Janne Liburd fortalte, at Staten havde orienteret Wadden Sea Board om screeningsforslaget. Nationalpark Schleswig Holstein tilbød at bidrage ud fra deres erfaring med at arbejde med (eller rettere mod) vindmøller.

Janne Liburd påpegede, at forsøget vil påvirke naturen, Dark Sky projektet og verdensarven.

Bestyrelsen var enig i, at der skal udarbejdes et brev til styrelsen og en pressemeddelelse der fortæller, at vi er modstandere af vindmøllernes placering ved Vadehavet. Bestyrelsen er også enige om at lokalbefolkningens protest er vigtig og at den skal stå sammen på tværs af kommuner. Det blev også foreslået, at rådet skal inddrages i processen for at bidrage til den folkelige, lokale modstand.

Inger Jensen havde in absentia nævnt, at DN-Esbjerg er meget bekymret mht. eventuel opstilling af testvindmøller i Vadehavet/Nationalparken. Med alle de beskyttelsesinteresser/-restriktioner, der knytter sig til Vadehavet, burde det slet ikke være på tale at placere de kæmpestore testvindmøller her!

Beslutning:

- Bestyrelsen besluttede at indsende et brev hvor de modsætter sig opsætning af testvindmøllerne. Der udsendes i den forbindelse en pressemeddelelse.
- Bestyrelsen ønsker at inddrage rådet, så de også aktiveres.
- Bestyrelsen får udkastet til gennemsyn.

Punkt 6: Udpegning af ny bestyrelse – orienteringspunkt (20 min.)

Sagsfremstilling:

Ny bestyrelse fungerer fra 8. februar 2023. Den siddende bestyrelse bedes drøfte overlevering til den nye bestyrelse.

Herudover vil bestyrelsen blive præsenteret for den proces vi står overfor de næste par år, og som bliver den nye bestyrelse opgave at arbejde med.

Bilag:

6.1 Procesbeskrivelse for evaluering af arbejdet med den nye plan

6.2 Tidsplan for Nationalparkplan 2025-2030

6.3 Tidsplan for evaluering af Nationalparkplan 2019-2024

Indstilling:

Sekretariatet indstiller at:

- *bestyrelsen tager orienteringen til efterretning*

Referat:

Peter Saabye Simonsen foreslog, at råd og bestyrelse på mødet i december orienteres om proces og rammer for evaluering og arbejdet med den nye nationalpark plan. I den forbindelse viste han en tids- og handlingsplan for processen. Bestyrelsen var enige, at det skal præsenteres, uddybes og drøftes nærmere sammen med rådet til december.

Janne Liburd bad bestyrelsen overveje, hvordan bestyrelsen bedst overleverer til den nye bestyrelse, og dernæst hvordan vi bedst tager pænt afsked med de afgangende bestyrelsesmedlemmer.

Bestyrelsen enedes om, at sekretariatet hurtigt fremsender til alle i bestyrelsen nogle datoforslag til afskedsmøde for de afgangende bestyrelsesmedlemmer. Dernæst, at overleveringen til de nye bestyrelsesmedlemmer drøftes på næste bestyrelsesmøde i december, hvor bestyrelsen gerne må have gode forslag med.

Beslutning:

- Bestyrelsen tog orienteringen til efterretning og var enige i, at der skal orienteres om evaluering og plan på fællesmødet i december.
- Bestyrelsen ønskede at holde et afskedsarrangement i januar.
- Bestyrelsen ønskede at drøfte overlevering til den nye bestyrelse på mødet i december.

Punkt 7: Nyt fra sekretariatet – orienteringspunkt (15 min.)

Sagsfremstilling:

Der vil under dette punkt være en orientering fra sekretariatet og der vil være mulighed for at spørge ind til ledelsesorienteringen.

Bilag:

7.1 Ledelsesorientering

Indstilling:

Sekretariatet indstiller at:

- *bestyrelsen tager orienteringen til efterretning*

Referat:

Janne Liburd tog afsæt i Ledelsesorienteringen og var imponeret over hvor meget der er leveret på i rapporteringsperioden. Hun orienterede om, at Inger Jensen er trådt ind i forskningsudvalget, og der nu er bestyrelsesmedlemmer i alle udvalg og alle kommissorier er opdateret.

Preben Friis-Hauge var glad for ledelsesorienteringen og ønsker at den fortsat bliver udsendt. Dette bakkede bestyrelsen op om med flere pæne ord.

Beslutning:

- Bestyrelsen tog orienteringen til efterretning.

Punkt 8: Eventuelt og meddelelser (5 min.)

Sagsfremstilling:

Bestyrelsen har her mulighed for at komme med meddelelser mv.

Referat:

Janne Liburd var ærgerlig over, at der havde været så mange afbud til mødet og opfordrede til, at mødedisciplinen bliver bedre.

Preben Friis-Hauge gjorde opmærksom på, at kommunerne har budgetmøder i samme periode og at man eventuelt kan flytte nationalparkens budgetmøde, så det bliver i de to midterste uger af september. Det kan dog blive svært, da Nationalpark Vadehavet også skal aflevere budget til Naturstyrelsen, men vi må prøve at få enderne til at hænge sammen.

Karen Boel Madsen opfordrede til, at man siger noget om forventningerne til bestyrelsesarbejdet til den nye bestyrelse.

Janne Liburd gjorde opmærksom på, at der fra søndag til mandag ugen efter mødet, er en vandring hvor Vadehavsforskere går på tværs af de tre landes grænser. Torsdag er de på Rømø og fredag er de i Tøndermarsken. Bestyrelsen blev opfordret til at gå med og programmet blev sendt til bestyrelse og råd.

Marco Brodde fortalte, at den årlige Society of Wildlife Artists udstilling i London omfatter værker fra årets "Kunst, Kulturarv og Kobbersnepper"-projekt og at man arbejder på en coffee table bog om årets værker.

Preben Friis-Hauge fortalte, at Varde Kommune arbejder på en ny naturpolitik, som omfatter samarbejde med Det grønne råd. Herudover gjorde han opmærksom på, at prøvetagningen af PFOS og PFAS ikke er optimal, da prøverne tages 30 cm under vandoverfladen, men PFAS ligger i vandoverfladen.

Peter Saabye Simonsen fortalte, at man har haft besøg af Network Group Sustainable Tourism. De havde haft et rigtig fint besøg på museet FLUGT og en for flere af deltagerne positiv, men også anderledes oplevelse hos NaturKulturVarde, hvor de lavede mad over bål – hvilket omfattede partering af fasaner og slagting af krabber. Det var ret grænseoverskridende for de udenlandske deltagere. Men dog ikke mere end, at en af de hollandske deltagere bad om kontaklinformation på både FLUGT og NaturKulturVarde.